

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk	Inlichtingen bij	Doorkiesnummer	Den Haag
DMO/SSO-U-2715114			
Onderwerp		Bijlage(n)	Uw brief
Mantelzorg en vrijwillige inzet		2	

Tijdens het Algemeen Overleg op 23 november 2005 met uw Kamer over mantelzorg en vrijwillige inzet, heb ik u een aantal toezeggingen gedaan. In de bijlage bij deze brief geef ik de stand van zaken van die toezeggingen weer. Om de ingezette beleidsacties goed te kunnen beoordelen, lijkt het mij goed om in deze brief kort een breder perspectief te schetsen op het terrein van mantelzorg en vrijwillige inzet.

Mantelzorgers en vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving. Ik heb grote waardering voor de miljoenen mensen die zich belangeloos inzetten voor een ander. Daarom is deze kabinetsperiode veel aandacht besteed aan het verbeteren van de randvoorwaarden waaronder de mantelzorgondersteuning en vrijwillige inzet plaatsvinden.

Daarbij denk ik onder meer aan het verhogen van het budget voor coördinatie van vrijwillige thuishulp en mantelzorgondersteuning met structureel € 5 mln in 2006 en nog eens € 5 mln in 2007. Hiermee is een stevig fundament gelegd voor de Wmo inclusief een duidelijke taak- en verantwoordelijkheidsverdeling op deze terreinen. Verder zal vanaf 2007 de inzet van de mantelzorger inzichtelijk worden gemaakt bij de indicatiestelling in het kader van de AWBZ. Een ander voorbeeld is mijn voornemen om in 2007 een regeling in werking te laten treden om mantelzorgers te waarderen. Ik wil ook een basis leggen voor de toekomst. Door nader gedegen onderzoek streef ik er naar om een proces op gang te brengen waarbij nieuwe, toekomstige belemmeringen (die zich voor kunnen doen op de langere termijn) vroegtijdig worden weggenomen en vernieuwende initiatieven tot stand kunnen komen.

Het feit dat mantelzorg en vrijwillige inzet steeds beter op de kaart zijn komen te staan, is overigens zeker niet alleen de verdienste van het kabinet. Vele partijen zoals Mezzo hebben daaraan een belangrijke bijdrage geleverd.

Versterking randvoorwaarden

Mantelzorg en vrijwillige inzet zijn activiteiten die burgers vaak op eigen initiatief in hun eigen omgeving ondernemen, om de kwaliteit van de samenleving op vele terreinen te verbeteren; waaronder de maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare burgers.

Blad

2

Kenmerk

DMO/SSO-U-2715114

Ik heb het daarom als mijn taak gezien om, samen met betrokken organisaties, de randvoorwaarden voor deze activiteiten zodanig vorm te geven dat die inzet ondersteund en versterkt wordt. Dit streven heb ik onder meer neergelegd in mijn notitie "De mantelzorger in beeld", die u in de zomer van 2005 heeft ontvangen. In de bijlage treft u de stand van zaken aan van alle activiteiten die daarin zijn opgenomen. Hoewel er nog geen kwantitatieve gegevens voorhanden zijn over de maatschappelijke effecten van deze activiteiten, kan wel worden gesteld dat alles bij elkaar een positief resultaat is bereikt. Ik noem twee voorbeelden:

- in financiële zin zijn de mantelzorgondersteuning en vrijwilligerszorg versterkt door een structurele toevoeging in 2005 met € 10 mln en een structurele verhoging van het budget met € 5 mln in 2006 en nog eens € 5 mln in 2007. In 2007 is het budget daarmee gebracht op € 32 mln (ter vergelijking: begin 2001 was voor mantelzorgondersteuning ca € 6,3 mln beschikbaar). Mede hierdoor is het aantal instellingen voor mantelzorgondersteuning toegenomen van 140 in 2001 tot ruim 250 in 2006. Hierdoor worden meer mantelzorgers bereikt (naar schatting nu circa 240.000);
- het CIZ heeft de uitgangspunten voor het verlenen van een indicatie voor respijtzorg in haar werkprocessen aanzienlijk verhelderd. Zo wordt bij het indicatieonderzoek nadrukkelijk gekeken naar de draaglast en draagkracht van de mantelzorger. Als duidelijk wordt dat vermindering van haar of zijn langdurige belasting mogelijk is door het overnemen van de integrale zorg voor bijvoorbeeld enkele uren, dan kan daarvoor een indicatie worden afgegeven. Dit biedt mantelzorgers de mogelijkheid om hun taak te verlichten.

Ook op het terrein van de vrijwillige inzet heeft zich een soortgelijke ontwikkeling voorgedaan. Ook daar kan worden geconstateerd dat de betrokken partners (gemeenten, burgers, vrijwilligersorganisaties enzovoorts) bepaald niet stil hebben gezeten; mede door hun inzet zijn goede resultaten bereikt. Ook hier noem ik twee voorbeelden:

- Ten eerste de Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligersbeleid (TSV) 2001-2004. Deze regeling kwam in 2003 op stoom. Omdat steeds meer gemeenten daarin wilden participeren en het kabinet een zo hoog mogelijk rendement wilde bereiken, is de uitvoeringsperiode van de regeling met een jaar (2005) verlengd. De TSV is succesvol gebleken en heeft er mede toe geleid dat 85% van de gemeenten expliciet vrijwilligersbeleid is gaan formuleren en daarvoor middelen uittrekt.¹ Bij de invoering van de Wmo is als prestatieveld de ondersteuning van de mantelzorg en het vrijwilligerswerk opgenomen. Door deze wettelijke grondslag zijn de resultaten van de TSV-regeling grotendeels geborgd en is een nieuw kader geschapen voor verdere ontwikkeling van lokaal beleid op het gebied van vrijwillige inzet.
- Ten tweede de Commissie Vrijwilligersbeleid. Deze Commissie heeft tot en met 2004 in 19 gemeenten c.q. provincies pilots uitgevoerd gericht op de ontwikkeling en overdracht van instrumenten en methoden voor effectief lokaal vrijwilligersbeleid. Daarbij kwamen thema's als visie-ontwikkeling, gemeentelijke regie, integrale en interactieve beleidsvoering, monitoring en evaluatie aan de orde.

---

¹ M. Zuidam en J. Bouwmeester – Vrijwilligerswerkbeleid: Tweede Meting Monitor: Eindrapport. Commissie Vrijwilligersbeleid; Den Haag, 2004.

De adviezen die de Commissie aan het einde van haar zittingsperiode formuleerde waren gericht op voortgaande ondersteuning van het lokale niveau en vernieuwende initiatieven.² In mijn Beleidsbrief Vrijwillige Inzet van 19 oktober 2005 heb ik deze adviezen vertaald in praktische maatregelen gericht op wet- en regelgeving, lokaal beleid en lokale ondersteuning, vrijwilligers uit nieuwe doelgroepen, kennis, onderzoek en deskundigheidsbevordering. Deze maatregelen hebben primair tot doel dat het werk van vrijwilligers(organisaties) beter (door gemeenten) wordt ondersteund. Het bestaande budget werd daarbij verhoogd met € 2.7 miljoen in 2005 en nog eens € 1,5 miljoen in 2006 tot € 19,9³. Voor een stand van zaken van deze maatregelen verwijs ik u naar de bijlage.

Recente ontwikkelingen

Hiervoor heb ik een beeld geschetst van de ontwikkelingen op hoofdlijnen die sinds 2003 in gang zijn gezet. Het spreekt vanzelf dat deze ontwikkelingen niet op zich zelf staan. Ik refereer daarbij met name aan de Wmo en aan de AWBZ. De Wmo en de verdergaande modernisering van de AWBZ zouden ook tot stand zijn gebracht wanneer op het terrein van de mantelzorg en vrijwillige inzet minder in gang was gezet. Desalniettemin ben ik van mening dat het karakter van deze trajecten op een aantal punten anders zou zijn geweest als voornoemde impuls niet had plaatsgevonden. Immers, de sterke positie van bijvoorbeeld mantelzorgers en vrijwilligers in de Wmo (voor het eerst een wettelijke verplichting voor gemeenten mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen, het compensatiebeginsel waarvan mantelzorgers profiteren enzovoorts) vindt zijn oorsprong onder meer in het feit dat er in de afgelopen jaren alom een sterke infrastructuur op dat terrein is opgebouwd en het besef is gegroeid dat de ondersteuning van niet-professionele zorg maatschappelijk belangrijk en onmisbaar is.

Hoewel de Wmo op 1 januari 2007 in werking treedt, constateer ik dat veel gemeenten voortvarend bezig zijn zich voor te bereiden op de wettelijke taken die zij ten aanzien van de mantelzorg en vrijwillige inzet gaan krijgen. Onderzoek wordt gedaan door gemeenten, pilots en projecten worden gestart, contacten worden gelegd en samenwerkingsverbanden gesmeed met de lokale en regionale instellingen en regiogemeenten teneinde resultaten te bereiken op dit prestatieveld. Veel gemeenten zullen de uitdaging oppakken om tot een goede ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers te komen. Zij worden daarbij ondersteund door het implementatieteam Wmo. Er wordt toegewerkt naar een situatie die wordt gekenmerkt door het feit dat het geheel meer is dan de som der delen. Door het samenbrengen van voorheen separaat geregelde en gefinancierde voorzieningen in één wettelijk kader, kan naar verwachting meer worden bereikt. Een veel gehoorde klacht van mantelzorgers is bijvoorbeeld dat men vaak hetzelfde verhaal moet vertellen om uiteindelijk voor een bepaalde voorziening of dienst in aanmerking te komen. Dit soort belemmeringen worden met de invoering van de Wmo weggenomen. Samenwerking en coördinatie ten aanzien van voor mantelzorgers en vrijwilligers belangrijke activiteiten zullen worden bevorderd. Compensatiebeginsel, prestatievelden, betrokkenheid van mantelzorgers en vrijwilligers en samenhang van voorzieningen zijn relevante sleutelbegrippen. Voor mantelzorgers en vrijwilligers is dit een aanzienlijke winst.

---

² Verder Werken: Er is nog een Wereld te Winnen: Eindrapport van de Commissie Vrijwilligersbeleid. Den Haag, 2005 (januari).

³ TK 2005-2006, 30 334, nr. 1.

Blad

4

Kenmerk

DMO/SSO-U-2715114

Door u is bij de behandeling van het Belastingplan 2006 een amendement van de heer Van der Vlies aangenomen. Dit amendement voorzag in een fiscale korting van € 250 voor mantelzorgers die langer dan 8 uur per week gedurende meer dan 6 maanden mantelzorg verlenen. Om een aantal redenen is dit amendement niet uitvoerbaar gebleken: het is noch vooraf noch achteraf mogelijk om vast te stellen of de mantelzorger terecht de korting heeft ontvangen. Bovendien blijken veel mantelzorgers vanwege hun inkomen niet te kunnen profiteren van deze korting. Omdat ik de door de heer Van der Vlies uitgesproken waardering voor mantelzorgers deel, heb ik in een bestuurlijk overleg met Mezzo deze zomer, afgesproken dat een breed samengestelde werkgroep zou bezien welke alternatieven bestaan voor het amendement Van der Vlies, waarbij zo dicht mogelijk aangesloten zou moeten worden bij de intenties van dit amendement. De werkgroep heeft degelijk werk verricht en een aantal opties bestudeerd. Op basis van die bevindingen dient zich het volgende alternatief aan: een regeling op grond van artikel 21 van de Wmo. Deze regeling zal de gemeenten in staat moeten stellen om de inzet van individuele mantelzorgers te waarderen. Ik streef ernaar om in november 2006 de contouren van de regeling gereed te hebben. Het is de bedoeling om de regeling zo snel mogelijk in 2007 in werking te laten treden. Voor dit doel is per 1 januari 2007 structureel € 65 mln op de begroting van VWS beschikbaar. Voor het geval dat er in 2007 éénmalig geld onbenut blijft, zal ik bezien hoe deze middelen kunnen worden ingezet voor ondersteuning van mantelzorgers.

In dit licht ga ik in op de claim van Mezzo voor een verdere intensivering van de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligerszorg, inclusief buddyzorg en vriendendiensten.

Door middel van een motie hebben de leden Azough en Kraneveldt deze claim ondersteund⁴. Deze claim moet in samenhang met de hiervoor genoemde punten worden bezien.

Uitwerking van het amendement Van der Vlies komt ook tegemoet aan een groot deel van de claim, namelijk daar waar Mezzo geld vraagt voor een tegemoetkoming voor mantelzorgers. Verder ben ik van mening dat door de voorgenomen aanpassingen rond de indicatiestelling in het kader van de AWBZ en door de inwerkingtreding van de Wmo de positie van de mantelzorger aanzienlijk is versterkt. Daarbij komt dat het primair ook aan de gemeenten is om binnen het totale budget waarover zij kunnen gaan beschikken nadere keuzes te maken. Bovendien is in het kader van de Wmo een goede overgangsregeling getroffen ten aanzien van de Subsidieregeling coördinatie vrijwillige thuishulp en mantelzorg. Deze overgangsregeling komt erop neer dat in 2007 het beschikbare budget op historische basis (toekenningen 2006) wordt verdeeld over de gemeenten van vestiging van de instellingen; de € 5 mln die vanaf 2007 structureel extra beschikbaar komt, wordt verdeeld over de gemeenten die anders niets zouden hebben ontvangen. Tegen deze achtergrond ben ik van mening dat het niet nodig is meer geld voor intensivering beschikbaar te stellen.

In de bijlage wordt ingegaan op de maatregelen die ik in mijn Beleidsbrief Vrijwillige Inzet heb aangekondigd op het gebied van de versterking van vrijwillige inzet; ze zijn gericht op het weghalen van belemmeringen in wet- en regelgeving, het verbeteren van de kwaliteit van het lokale beleid en de lokale ondersteuning, het vinden van meer vrijwilligers in nieuwe doelgroepen, en de ontwikkeling van kennis, onderzoek en deskundigheidsbevordering. Op

---

⁴ (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 131, nr 88).

Blad

5

Kenmerk

DMO/SSO-U-2715114

al deze terreinen zijn activiteiten gestart en positieve resultaten geboekt. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de uitvoering van de motie Atsma.

In deze motie wordt gevraagd om een onderzoek naar knelpunten in de aansprakelijkheidspositie van vrijwilligers(organisaties) en om voorstellen voor verbetering. Hierop wordt in de bijlage uitgebreid ingegaan.⁵

Op één activiteit wil ik hier nader ingaan. Het betreft de deskundigheidsbevordering van vrijwilligers. In de Beleidsbrief Vrijwillige Inzet heb ik het belang van deskundigheidsbevordering benadrukt. Ik heb daarbij aangegeven dat vraaggerichtheid en het waar mogelijk uitvoeren van deze activiteiten op lokaal niveau, belangrijke uitgangspunten zijn voor de financiering van deze activiteiten. Tegen deze achtergrond heb ik besloten om vanaf 2009 een nieuw model voor deskundigheidsbevordering te hanteren. Vrijwilligers werken in het algemeen lokaal. Daar kan dus het beste primair de verantwoordelijkheid voor de deskundigheidsbevordering liggen. Een deel van de beschikbare middelen gaat daarom naar gemeenten. Dit ter uitvoering van hun taken en verantwoordelijkheden in het kader van de Wmo. Gemeenten kunnen voor de deskundigheidsbevordering van lokale vrijwilligers uiteraard desgewenst een beroep doen op de VTA-instituten (Vorming, Training en Advies). Een deel van de deskundigheidsbevordering van vrijwilligers zal vanwege de beperkte, specialistische vraag en een extra hoge kwaliteit op lokaal niveau niet goed tot zijn recht kunnen komen. Daarom wordt een deel van het budget op basis van de eerdergenoemde criteria (beperkte, specialistische vraag en een extra hoge kwaliteit) aan landelijke vrijwilligersorganisaties beschikbaar gesteld. Hiertoe zal de subsidie die nu aan VTA-instituten als aanbieder van deskundigheidsbevordering wordt verstrekt, geleidelijk worden afgebouwd.

Ten slotte maak ik u erop opmerkzaam dat ik heb besloten de motie van de heer Rouvoet, waarin wordt gevraagd om een tijdelijke subsidie voor de Stichting Present, uit te voeren. De Stichting zal tot 2008 subsidie ontvangen.⁶

Vooruitblik

Zoals al eerder gezegd, ik wil ook alvast een basis leggen voor de toekomst. In de eerste plaats wil ik voor vervolgacties van het nieuwe kabinet eventuele toekomstige belemmeringen systematisch in kaart brengen. Innoverende, bovengemeentelijke initiatieven zijn in dat licht gezien, noodzakelijk. In de tweede plaats is en blijft goede kennis van dit werkkterrein noodzakelijk, ook voor de toekomst. Tegen deze achtergrond ben ik het volgende van plan.

Door middel van onderzoek vanuit verschillende invalshoeken worden diverse facetten van mantelzorg en vrijwillige inzet beschreven en geanalyseerd.

Onderzoeksresultaten leiden regelmatig tot vertaling in concrete maatregelen. Relatief weinig onderzoek is echter gericht op het in kaart brengen van de effecten van beleid. Dit onderzoek gebeurt ook niet altijd op systematische wijze. Ter nakoming van mijn toezegging aan de Kamer, en met oog op zowel de Begroting Nieuwe Stijl als de noodzaak om tot systeeminnovatie te komen na het aflopen van de Beleidsbrief Vrijwillige Inzet in 2007, is een op de toekomst gerichte beleidsevaluatie mantelzorg en vrijwillige inzet noodzakelijk.

---

⁵ Stuknr. 30 300 XVI, nr 73)

⁶ (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 131, nr 85)

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Blad

6

Kenmerk

DMO/SSO-U-2715114

Ook acht ik het noodzakelijk om – naast de evaluatie van de Wmo - beide onderwerpen aan een toekomstverkenning te onderwerpen met als tijdsperspectief 2015. Binnenkort wordt met deze verkenning begonnen. Het is van belang een scherp zicht te krijgen op de ontwikkelingen in de vraag naar en aanbod van mantelzorg en vrijwillige inzet die we in die periode kunnen verwachten en wat de mogelijkheden zijn voor een op de toekomst gericht beleid.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. Clémence Ross-van Dorp